

лишається нереалізованим. Нестабільність та недостатність доходних джерел місцевих бюджетів стали проблемою збалансованості всієї бюджетної системи України. Реалізація права кожної адміністративно-територіальної одиниці на економічну самостійність неможлива без підвищення зацікавленості місцевих органів влади у виконанні планів надходжень загальнодержавних податків і зборів та неподаткових надходжень і відповідно у забезпеченні кожного бюджету стійкими доходами на території відповідної місцевої Ради народних депутатів.

Реформувати систему планування та виконання місцевих бюджетів необхідно шляхом забезпечення наявних та додаткових повноважень, що передаються місцевим бюджетам, чіткого розмежування повноважень між учасниками бюджетного процесу та посилення відповідальності осіб, винних у порушенні бюджетного законодавства.

1. Бюджетний кодекс України // Урядовий кур'єр. – 2001. – №29. 2. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України. – К.: Знання, 1999. – 487 с.
Надійшла до редколегії 06.09.05

І.Є. Януль, канд. екон. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Розглядаються особливості формування бюджету розвитку місцевих бюджетів в Україні. Роль бюджетування у складанні бюджету розвитку. Сутність і значення капітального бюджетування. Вивчаються етапи капітального бюджетування. Вивчено основні напрямки поліпшення бюджетування.

Specifics of making budget of development local budgets in Ukraine. The role of budgeting in making budget of development. Essential nature and meaning of capital budgeting. Points of capital budgeting and the main ways for making the budgeting better.

Бюджетний кодекс України передбачає формування місцевими бюджетами бюджету розвитку, що надає можливість вирішувати одну із найважливіших проблем – фінансування капітальних видатків, розвиток виробничої та соціальної інфраструктури регіонів.

Законодавством передбачено джерела фінансування та видатки бюджету розвитку, зокрема, статтею 71 Бюджетного Кодексу (1) визначено, що надходження до бюджету розвитку місцевих бюджетів включають:

- ♦ кошти від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення;
- ♦ надходження дивідендів нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності відповідної територіальної громади;
- ♦ кошти від повернення позик, які надавались з відповідного бюджету до набрання чинності Бюджетним Кодексом, та відсотки, сплачені за користування ними;
- ♦ кошти, які передаються з іншої частини бюджету за рішенням відповідної ради;
- ♦ запозичення, здійснені у порядку, визначеному Бюджетним Кодексом;
- ♦ субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів;

До витрат бюджету розвитку місцевих бюджетів належать:

- ♦ погашення основної суми боргу Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування;
- ♦ капітальні вкладення;
- ♦ внески органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у статутні фонди суб'єктів підприємницької діяльності.

Значну частину видатків бюджету розвитку складають капітальні вкладення—придбання основних фондів, будівництво, реконструкція та капітальний ремонт виробничих потужностей та об'єктів соціальної інфраструктури. Фінансування цих видатків сприяє розвитку регіону, збільшення його податкового потенціалу. Важливим завданням місцевих виконавчих органів влади є ефективне використання фінансових ресурсів місцевого бюджету на фінансування цих видатків. Одним з елементів, що забезпечують оптимальне планування бюджету є капітальне бюджетування.

Капітальне бюджетування передбачає процес фінансування основних фондів місцевих бюджетів та включає реалізацію коротко та довгострокового комплексного плану, який розробляється з метою досяг-

нення стратегічних цілей та виконання завдань, поставлених органами місцевого самоврядування з метою виконання економічних та соціальних програм.

Завдяки капітальному бюджетуванню забезпечується необхідними фінансовими ресурсами фінансування бюджетів розвитку, стимулюється інвестиційна діяльність регіону, розвиваються технологічні дослідження, створюються додаткові робочі місця.

Міжнародний досвід свідчить, що здійснення видатків на розбудову основних фондів у відповідності до стратегічних цілей та завдань державних установ, в перспективі прискорює економічне зростання та сприяє заощадженню економічних ресурсів.

Капітальне бюджетування передбачає визначення пріоритетів інвестиційної політики місцевого бюджету та визначення необхідних витрат для її успішного впровадження.

Основні етапи капітального бюджетування:

- ♦ планування;
- ♦ бюджетування;
- ♦ придбання основних фондів;
- ♦ управління основними фондами;

Кожен з етапів відіграє важливу роль в циклі капітального бюджетування.

Процес планування—чітко визначає та обґрунтовує потребу в основних фондах, він означає стратегічне планування капітальних вкладень. Проект капітальних вкладень не слід розпочинати без доведення обов'язкової необхідності та обґрунтування потреби в них.

Складовими елементами етапу формування є база оцінка та опис потреби в основних фондах, вибір найкращих фондів, оцінка ефективності використання основних фондів.

Базова оцінка та опис потреби. Для того, щоб обґрунтувати потребу в основних фондах, керівники галузевих відділів та управлінь мають подати детальний опис умов реалізації певного інвестиційного проекту, обрахувати потребу у додаткових основних фондах, або придбанні нових. Аналіз має кількісно довести необхідність основних фондів та їх корисність для громад і привести до зменшення витрат та підвищення ефективності надання суспільних послуг.

Функціональні вимоги. Якщо існує обґрунтування потреби у основних фондах відповідно до вимог об'єктивного аналізу та органами управління прийнято рішення щодо придбання основних фондів, необхідно провести низку додаткових аналітичних етапів. Ці етапи перед-

бачають створення системи кількісних показників від очікуваних результатів використання наданих фондів.

Вибір найкращих фондів. Основні фонди для впровадження проекту повинні відповідати наступним критеріям: наявність фондів, доступність, екологічна ефективність.

Головні розпорядники мають оцінити наявні фонди і визначити доцільність їх використання для капітальних вкладень. Доступність фондів означає, що придбання основних фондів можливе в межах бюджетних призначень, а також можливість співставити альтернативні варіанти постачальників фондів в межах бюджетних призначень (застосовуючи процедуру тендеру).⁽²⁾

Економічна ефективність полягає у необхідності порівняння витрат та вигоди використання кожної з альтернатив. За відсутності особливих умов слід обирати ту альтернативу, яка має найнижчу ціну та найнижчі витрати на утримання та найбільшу прибутковість.

Лише після проведення попередніх видів аналізу, місцеві виконавчі органи можуть скласти план капіталовкладень і вносити витрати на придбання основних фондів до бюджету розвитку.

Бюджетування—складання бюджету капітальних вкладень передбачає визначення джерел фінансування попередньо визначених планом необхідних основних фондів для забезпечення інвестиційної діяльності регіону. Відповідні джерела визначені Бюджетним Кодексом.⁽¹⁾ Проте, необхідно наголосити, що важливими джерелами фінансування є міжбюджетні трансферти, зокрема субвенції на виконання інвестиційних проектів з місцевих бюджетів для забезпечення реалізації спільних бюджетних програм.

При визначенні джерел особлива увага повинна надаватися плануванню надходжень від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності, оцінці такого майна, вивчення ринку нерухомості, визначення ліквідності.

Додаткові джерела фінансування можуть залучатися при допомозі запозичень місцевих бюджетів через ринок цінних паперів – випуск муніципальних цінних паперів.

Управління бюджетуванням забезпечується керівниками обласного, районного та міського фінансового управління спільно з управлінням економіки – приймаються рішення щодо придбання основних фондів, обґрунтовується та складається запит відповідно до встановлених бюджетних процедур.

Придбання основних засобів може забезпечуватись через проведення тендерів, що надасть можливість

визначати найбільш ефективний спосіб фінансування місцевих програм розвитку.⁽²⁾

Важливим напрямком у формуванні бюджету розвитку є розробка та реалізація спільних інвестиційних проектів місцевих бюджетів різних рівнів та впровадження програм побудови об'єктів соціальної інфраструктури.^(4;5)

Отже, проблема формування бюджету розвитку місцевих бюджетів в Україні є досить актуальною і передбачає вивчення законодавства стосовно особливостей складання бюджету, вивчення джерел його фінансування, визначення найбільш ефективних проектів та програм розвитку місцевих бюджетів. Забезпечення фінансування бюджетів повинно здійснюватись поетапно відповідно до придбання основних засобів, проведення реконструкції чи будівництва.

Важливим є взаємозв'язок капітального бюджету із програмно –цільовим методом формування бюджетів. Кожна бюджетна програма повинна передбачати видатки на фінансування певних капітальних вкладень.

Виконання таких програм контролюється періодично та визначається ефективне і цільове використання бюджетних коштів.

Формування бюджету розвитку місцевих бюджетів має важливе значення для економічного та соціального розвитку регіону, забезпечує збільшення кількості робочих місць, збільшення його податкоспроможності.

Таким чином, успішне становлення бюджетів розвитку потребує вирішення ряду проблем:

- ◆ удосконалення розробки інвестиційних проектів економічного та соціального розвитку регіону;
- ◆ об'єктивне визначення потреби у основних засобах для забезпечення реалізації проектів;
- ◆ вибір постачальників основних засобів на умовах тендеру;
- ◆ забезпечення бюджетними ресурсами фінансування програм розвитку місцевих бюджетів (у тому числі за рахунок міжбюджетних трансфертів).
- ◆ вивчення ринку фінансових ресурсів місцевого бюджету та визначення найефективніших методів їх залучення, розвиток ринку муніципальних цінних паперів

1. Бюджетний Кодекс України. // Міжбюджетна реформа в Україні 2001 року. – К.: Парламентське видавництво. 2001 рік. 2. Закон України "Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти" №1490-III від 22 лютого 2000 року. – ВВР. №21, 2000р. 3. Василюк О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України. – К.: НІОС – 2002 р. 4. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України. (Історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000 р. 5. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: навчальний посібник. – К.: видавництво "Знання", КООБ, 1999р.

Надійшла до редколегії 15.09.05

М.І. Небава, канд. екон. наук, доцент
Т.О. Журко, асистент

РОЛЬ ПОДАТКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Охарактеризовано умови розвитку податкової системи України. Досліджено можливості забезпечення приросту доходів державного бюджету за одночасного зниження податкового тиску на платників податків з метою детінізації національної економіки та забезпечення сталих темпів економічного зростання нашої країни.

The conditions of the development of tax system of Ukraine are characterized in the article. The possibilities of providing of increase of the income of the state budget on condition of decrease of tax pressure on payers of taxes in order to reshadown the national economy and providing the stable increase of the economy of our country are researched here.

Постановка проблеми. У другій половині 90-х років, в Україні відбувався процес формування ринкового середовища, який супроводжувався впровадженням нових підходів до побудови податкової системи, яка б здійснювала державне регулювання економічних процесів шляхом використання податкових важелів. Однак, недостатність

структурних реформ, незмінність підходів до проведення податкової політики та негнучкість у скороченні бюджетних витрат значно посилили податковий тиск на платників податку. Надмірний податковий тиск, в свою чергу, створив сприятливі умови для тінізації національної економіки, спаду обсягів виробництва та інвестування, негативно